

NORSK FOLKEMUSEUM

● NORSK FOLKEMUSEUMS SKOLEPROGRAM

1.-4. trinn 5.-7. trinn 8.-10. trinn
Jul på Norsk Folkemuseum

2016-2017

Velkommen!

Formidlingsseksjonen ønsker elever og lærere velkommen til et underholdende og lærerikt besøk på Norsk Folkemuseum.

I brosjyren for skoleåret 2016–2017 presenterer vi de forskjellige undervisningsoppleggene vi tilbyr elever i grunnskolen. Undervisningsoppleggene er delt inn for 1.–4., 5.–7. og 8.–10. trinn, og undervisningen er tilpasset læringsmål i Kunnskapsløftet.

Norsk Folkemuseum er et av landets største kulturhistoriske museum, med 158 antikvariske bygninger og flere innendørs utstillinger. Størsteparten av samlingen vår er fra 1500-tallet til i dag, men vi har også bygninger tilbake til 1200-tallet. Tema for vår undervisning er norsk kulturhistorie, og vi belyser både det historiske aspektet og nåtidsperspektivet.

Vi benytter oss av forskjellige metoder i vår undervisning, som dramapedagogikk, muntlig fortelling, dialogbasert undervisning eller med elevaktivitet. Det er mange opplegg å velge mellom for alle trinnene, og vi tror at det her burde være noe for enhver smak.

Vi er også behjelpelig med å tilpasse undervisningen etter deres ønsker.

Det meste av undervisningen vår foregår ute i husene i Friluftsmuseet, året rundt. Det er kaldt i gamle hus, så det gjelder å kle seg godt.

Praktisk informasjon og bestilling står på brosjyrens bakside.

VARMT VELKOMMEN

Med vennlig hilsen
Formidlingsseksjonen

«ANGÅR DETTE MEG?» OM KRIG OG URO FØR OG NÅ

I samarbeid med Menneskerettighetsakademiet, Folk og Forsvar, Redd Barna og SAIH.

Nytt undervisningsopplegg i Den kulturelle skolesekken.

Bli med på en skoledag med spennende omvisninger, tankevekkende foredrag, sterke historier, praktiske oppgaver, engasjerende aktiviteter og en inspirerende avslutning! Alt formidlet av dyktige aktører, omvisere og fortellere.

I trygge rammer får elevene mulighet til å reflektere over krig og uro i vår kulturarv. Hva kan vi lære? Går verden fremover?

Vi tar opp krig og uro med tre ulike blikk:

- Erfaringer med krig og uro
- Holdninger til krig og uro
- Krig og uro i forhold til menneskerettigheter, demokrati og frihet

Trinn: 5.–10. trinn

Tidspunkt: onsdag 21. og torsdag 22. september 2016

Varighet: kl 10.00–13.00

Gratis

1.-4. trinn

Besøk på Norsk Folkemuseum fyller følgende mål i læreplanen:

- Skape og illustrere fortellinger om mennesker som lever under ulike vilkår, og sammenligne levekår.
- Finne informasjon om og presentere egen familie for en til to menneskealdrer siden og fortelle om hvordan levevis, levekår og kjønnsroller har endret seg.
- Samtale om personer og handling i eventyr og fortellinger.

SKOLESTUA ANNO 1905 I dag tenker vi ofte at streng disiplin, pugging av salmevers og at forskjellsbehandling av elever var en del av skolehverdagen på begynnelsen av 1900-tallet. Men for mange barn var muligheten for å lære seg å lese og skrive avgjørende for deres videre liv. I skolestua fra Lindås fra 1864 benytter vi en dramapedagogisk metode der omviseren går inn i en rolle og avtaler reglene for leken sammen med elevene. Målet med undervisningsopplegget er å gi dagens elever innsikt i og kunnskap om den gamle skolen. Enkle kostymer til alle.

Varighet: 45 minutter

Klokkeslett: Hver hele time

Metode: Dramapedagogikk

DET VAR EN GANG ... en fattig mann som hadde tre sønner... Når mørket falt på, benket gårdens folk seg gjerne rundt ildstedet og lyttet til eventyr og fortellinger i lyset og varmen fra bålet. På Folkemuseet ønsker vi at dagens barn skal oppleve noe av den samme stemningen. Ved å gjenskape miljøet og atmosfæren ønsker vi å gi elevene en fornemmelse av fortiden, og av hvordan eventyr er overført muntlig i generasjon etter generasjon. Vi setter eventyrfortellingen i en kulturhistorisk sammenheng og tilpasser innholdet etter klassetrinnene.

Varighet: 45 minutter

Klokkeslett: Hver hele time

Metode: Fortellerstund

UT Å SØKE TJENESTE I Gamlebyen på folkemuseet står husene tett, men hus og gateløp ser annerledes ut enn det de gjør i byen i dag. Det var annerledes å bo i byen også. Det var ingen biler som kjørte i gatene, men det betyr ikke at det var ufarlig å krysse gata! Vi vandrer gjennom byens gater og besøker også de fattige arbeiderne på Enerhaugen hvor selv barna måtte ut i arbeid. Men det er også tid til litt lek og moro. Vi lærer oss en sanglek.

Varighet: 45 minutter

Klokkeslett: Hver hele time

Metode: Dramapedagogikk

GAMLEBYEN Hvorfor ser husene i byen så forskjellige ut? Og hvorfor er de største og fineste husene midt i byen mens de små og lite velholdte ligger utenfor? Husene i Gamlebyen gir et bilde av bylivet slik det kunne arte seg fra 1600-tallet og fram mot 1900. I store murhus i byen levde de rike, mens de fattige arbeiderne måtte ta til takke med små trehus i forstedene utenfor bygrensene. Vi ser det er et vidt spenn fra de høyere sosiale lags kontinentale livsstil til Enerhaugens trangboddhet og kamp for tilværelsen.

Varighet: 45 minutter

Klokkeslett: Hver hele time

Metode: Dialog

DA OLE OG INGEBORG VAR GJETERE

I det gamle bondesamfunnet måtte barna hjelpe til med stort og smått, som matlaging, vassbæring og ikke minst det å være gjeter. Bli med budeia på gården som forteller om barna Ole og Ingeborg, og om sommeren deres på setra, vinteren i fjøset og om dramatiske møter med rovdyr. Livet kunne være hardt med mye arbeid, men spenning og hygge var også en del av tilværelsen. Til dette opplegget brukes en dramapedagogisk metode hvor omviser er i rolle deler av tiden og barna selv får være aktive. Vi er mye utendørs. Passer best for 1.–3. trinn.

Varighet: 45 minutter

Klokkeslett: Hver hele time

Metode: Dramapedagogikk

SAMISKE FORTELLINGER Den 6. februar 2017 er det 100 år siden det første samiske landsmøtet ble holdt i Trondheim. Vi feirer Samejubileet 2017 med fortellerstund i lavvoen på Sameplassen i Friluftsmuseet.

I lyset fra bålet hører vi fortellinger om myggen, reinen og ikke minst, den fæle stalloen. De samiske fortellingene beskriver sentrale trekk ved samisk kultur og levemåte. Tradisjonelt har fortellingene ingen begynnelse og ingen slutt og de er en viktig del av den samiske kulturen og tradisjonen. På Sameplassen er vi mye ute, så husk og kle dere godt.

Tilbys i perioden oktober til mars.

Varighet: 45 minutter

Klokkeslett: Hver hele time

Metode: Fortellerstund

KARDING OG SPINNING Med besøk hos dyrene.

På folkemuseet er sauene nyklippet og det er mye ull som skal kardes og deretter spinnes til garn, slik at man kan få nytt vintertøy. Men hvordan får vi ulla til å bli garn? Elevene møter to omvisere og deles i to grupper. Den ene gruppen karder ull og spinner på handtein mens den andre gruppen besøker sauene i fjøset og snakker om husdyrhold før i tiden og i dag. Gruppene bytter så aktivitet. Gjennom aktiv deltagelse får elevene innsikt i barns arbeidsoppgaver og livet på gården i det gamle bondesamfunnet.

Varighet: 1 1/2 time

Klokkeslett: 09.30–11.00 eller 11.00–12.30

Materialkostnad: Kr 20,- pr elev i tillegg til entré

Metode: Elevaktivitet

5.–7. trinn

Besøk på Norsk Folkemuseum fyller følgende mål i læreplanen:

- Fortelle om hovedtrekk ved samfunnsutviklinga i Norge fra vikingtida til slutten av dansketida og gjøre nærmere rede for et sentralt tema i denne perioden.
- Forklare sammenhenger mellom naturressurser, næringer, bosetting og levevis.
- «Høre» om mennesker som lever under ulike vilkår, og drøfte hvorfor de tenker, handler og opplever hendelser ulikt.

GAMLEBYEN Gamlebyen på Folkemuseet gir et bilde av bylivet slik det kunne arte seg fra Christian IVs tid på 1600-tallet og fram mot 1900. I store murhus i byen levde de rike, mens de fattige arbeiderne måtte ta til takke med små trehus i forstedene utenfor bygrensene. Vi besøker blant annet Chrystiegården fra Brevik i Telemark fra 1760. Hans Chrystie var en av byens rikeste menn og skapte sin formue i seilskutetiden på den lukrative trelasthandelen med Europa.

Varighet: 45 minutter

Klokkeslett: Hver hele time

Metode: Dialog

MIDDELALDEREN Middelalderen i norsk historie innledes med slaget på Stiklestad i år 1030 og strekker seg over 500 år. Dette er den katolske perioden i norsk historie, og middelalderen har vært omtalt som en dyster og mørk periode. På Folkemuseet ønsker vi å formidle den «lille» historien. Vi tar elevene med på en rundvandring i årestuen og Gol stavkirke, for å se hvordan livet i middelalderen var for vanlige mennesker. Hvordan var det å være barn og vokse opp i middelalderen? Hvordan kunne dagliglivet for en bondefamilie være? Og hvilken plass hadde tro og overtro for middelalderens mennesker?

Varighet: 45 minutter

Klokkeslett: Hver hele time

Metode: Dialog

SAMISK LIV OG KULTUR Den 6. februar 2017 er det 100 år siden det første samiske landsmøtet ble holdt i Trondheim. Vi feirer Samejubileet 2017 med omvisning i den innholdsrike samiske utstillingen som viser den samiske kulturen opp til i dag. Klær, språk, næringsgrunnlag og religion forteller mye om samenes plass i samfunnet før og nå, og hvordan forhold til nasjonalstatene påvirket kulturen og levekårene til samene. Spennende og tankevekkende fortellinger står sentralt i formidlingen. Omvisningen fyller kompetansemål om samisk liv og kultur.

Varighet: 45 minutter

Klokkeslett: Hver hele time

Metode: Dialog

GARDSLIV Med besøk hos dyrene. I den store, røde låven i Trøndelagstunet står det kuer, sauer og griser. Mange av husene i Friluftsmuseet vitner om en tid da folk flest i Norge bodde på bondegårder, og var nesten selvforsynt med alt de trengte av mat og tekstiler. I dag er det de færreste som har tilknytning til landbruksnæringen. Hvorfor har det blitt slik? Vi sammenligner livet på den gamle garden før industrialiseringen med livet i 1950-tallets Trøndelagstun. Tema er naturressurser, næringer, teknologi, kjønnsroller og arbeidsdeling. Vi besøker dyrene på museet.

Varighet: 45 minutter

Klokkeslett: Hver hele time

Metode: Dialog

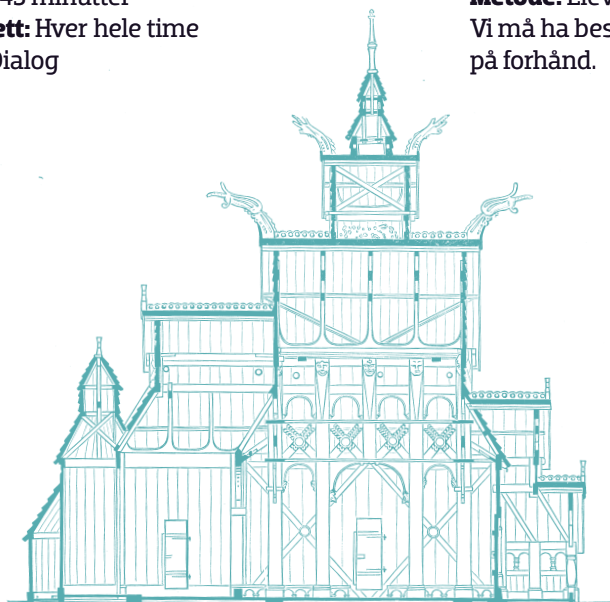

BYGGESKIKK OG ARKITEKTUR I Norge har den hjemlige byggeskikken vært i tre, stav og laft. Husene har vært bygget med en solid kunnskap om materialvalg og byggeteknikk som har gått i arv i generasjoner. I Christiania blir det i 1624 innført murtvang og det blir forbudt å bygge hus i tre. Kongen befaler istedenfor at husene skal bygges i murstein eller «paa danske Maneer mellom Stænger muret med høie Tag». Husene vi bor i kommuniserer tanker og ideer om sosial status, livssyn, makt og tilhørighet, hvem vi er, og hvor vi hører hjemme. Vi besøker bygd og by og ser på forskjeller i byggemåte mellom den tradisjonsbundne byggeskikken i landsbygda og den europeiskinspirerte, akademiske arkitekturen som kun overklassen i byen hadde råd til. Vi ser på endringer i tid, og ser det er en sammenheng mellom valg av materialer, håndverksteknikker, form, farge og funksjon.

Varighet: 45 minutter
Klokkeslett: Hver hele time
Metode: Dialog

DEN STORE LEFSEBAKSTEN En god gammel tradisjon er at gjester skal bys det beste man har å spise. I undervisningsrommene i Trøndelagstunet, en gård fra 1950-tallet, er det elevene selv som skal bake god, gammeldags festlelse. Men hvor fikk man tak i ingrediensene på 1950-tallet i forhold til i dag? I dag kan vi enkelt kjøpe den maten vi har lyst på i dagligvarebutikker året rundt. På 1950-tallet var det annerledes. Noen familier hadde fryseboks og kjøleskap, men de fleste var fremdeles avhengige av å utnytte råvarene når de var i sesong, eller konservere maten slik at den varte lenger. Vi besøker dyrene i fjøset for å finne ingrediensene vi trenger til å lage de gode lefsene.

Varighet: 1½ time
Klokkeslett: Kl 09.30–11.00 eller 11.00–12.30.
Materialkostnad: Kr 20,- pr elev i tillegg til entré
Metode: Elevaktivitet. Elevene lager lefse. Vi må ha beskjed om matallergier på forhånd.

8.–10. trinn

Besøk på Norsk Folkemuseum fyller følgende mål i læreplanen:

- Skape fortellinger om mennesker fra ulike samfunn i fortid og nåtid og vise hvordan livsvilkår og verdier påvirker tanker og handlinger.
- Finne eksempler på hendelser som har vært med på å forme dagens Norge, og diskutere hvordan samfunnet kunne ha blitt dersom disse hendelsene hadde utvikla seg annerledes.
- Presentere viktige utviklingstrekk i norsk historie på 1800-tallet og første halvdel av 1900-tallet og beskrive hvordan de peker fram mot samfunnet i dag.

POLITIKK OG SAMFUNNSLIV 1800-tallet er en periode som er preget av store omveltninger og har innvirkninger på både politisk liv og samfunnsliv. I denne omvisningen legger vi turen innom Stortingssalen og Lagtingssalen fra 1814 til 1866. Vi legger vekt på politiske begivenheter som 1814. Ny teknologi og nye driftsformer i landbruket påvirket og forandret livsvilkårene for store grupper mennesker. «Det store hamskiftet» fikk store følger for bonden, familiens hans, tjenestefolket og husmennene, og ikke minst for utviklingen av en ny arbeiderklasse i forstedene rundt byene ved framveksten av industrien.

Varighet: 45 minutter

Klokkeslett: Hver hele time

Metode: Dialog

UNGDOMMELIG FLØRT Gjennom temaet «ungdommelig flørt» trekkes det inn flere sentrale deler ved samfunnsutviklingen på 1800-tallet. Denne utviklingen påvirket ungdommens omgangskrets, hvem de flørtet med, og ikke minst, hvem de kom til å gifte seg med. I forhold til ungdom i dag kan det være lærerikt å se at fornøftsekteskap også har vært en del av tradisjonen her til lands. Eller at sjekking har vært noe vi har drevet med i alle fall i 200 år, og at det aller helst har vært lørdagskvelden som har vært den store sjekkedagen.

Varighet: 45 minutter

Klokkeslett: Hver hele time

Metode: Dialog

MENNESKE OG BOMILJØ Hvor mange sov i samme seng? Skiftet folk undertøy? Hvilke sykdommer var vanlig? Har matskikkene variert fra bygd til by? Denne omvisningen er en fortelling om sosiale og helsemessige forhold i Norge fra middelalderens Setesdal til 1800-tallets Kristiania. Vi tar for oss boligforhold, levekår, kjønnsroller, sykdommer og hygiene i by og bygd. Vi sammenligner hvordan kjøkkenredskaper, tilvirkningsmåter og matvaner har forandret seg over tid og flyttet seg geografisk, og hvordan dette har virket inn på folks liv.

Varighet: 45 minutter

Klokkeslett: Hver hele time

Metode: Dialog

NASJONSBYGGING PÅ 1800-TALLET Etter mer enn 400 år i union med Danmark, var det etter 1814 et behov for å skape en egen norsk, nasjonal identitet. Ved hjelp av malerkunst, arkitektur, språkutvikling, folkekunst og folkediktning, ble forestillingen om den norske identiteten skapt. Til og med Norsk Folkemuseum, som ble opprettet i 1894 var en viktig del av nasjonsbyggingsprosessen. Vi tar en runde i Friluftsmuseet på leting etter symboler på den norske identiteten.

Varighet: 45 minutter

Klokkeslett: Hver hele time

Metode: Dialog

REFORMASJONEN 500 ÅR Visste du at Norsk Folkemuseum har Norges største utstilling av kirkekunst fra etter reformasjonen? I anledning 500 års jubileet for Reformasjonen i 2017 setter vi nytt fokus på utstillingen. Hva slags innvirkning fikk Martin Luther og reformasjonen i Norge? Vi snakker om det skjebnesvangre året 1537, og historiske, teologiske og kunst-historiske endringer i denne perioden.

Til denne utstillingen utvikles det et undervisningsopplegg i henhold til læreplanen i faget KRLE for 8.-10. trinn. Utstillingen kan også brukes i anledning konfirmasjonsundervisning.

Tidsperiode: Utstillingen åpner våren 2017. Nærmere dato kommer.

For hvem: 8.-10. trinn

Varighet: 45 minutter

Klokkeslett: Hver hele time

Metode: Dialog

BYLIV PÅ 1900-TALLET

Det er rart å tenke på at de gamle husene på Norsk Folkemuseum også har en historie på 1900-tallet. Vi tar en runde i Gamlebyen og ser på bylivets nære historie. I de fattige arbeiderhusene på Enerhaugen ser vi på trangboddheten i arbeiderstrøkene rundt 1910 og 1950. I leiegården Wesselsgate 15 viser flere av leilighetene 1900-tallets interiører. Gjennom tiden har romløsningen, stilen og smaken endret seg i takt med mote og ny teknologi.

Varighet: 45 minutter

Klokkeslett: Hver hele time

Metode: Dialog

Førjulomvisninger

I år har vi pyntet til jul i uke 48, 49, 50 og 51. I tun og Gamlebyen er julenek satt opp, og stuer og hus er julepyntet etter skikk og bruk.

Alle førjulsomvisningene foregår delvis utendørs, husk å kle dere godt. Mer utfyllende informasjon om juleoppleggene finner du på vår hjemmeside www.norskfolkemuseum.no

SÅ GÅR VI RUNDT OM EN ENEBÆR-BUSK Det er mange arbeidsoppgaver som skal gjøres før jula setter inn. Mange av disse oppgavene beskrives i den kjente og kjære julesangen «Så går vi rundt om en enebær-busk». Men hvordan vasket man tøy i gamle dager? Og hvorfor ruller vi tøy? Dette er noe av det vi vil elevene skal lære. Vi går også rundt en enebærbusk – og synger «Så går vi rundt om en enebærbusk».

Trinn: Barnehage, 1. – 3. trinn
Tidspunkt: Mandag til fredag i uke 48, 49, 50 og 51
Varighet: 45 minutter
Klokkeslett: Hver hele time
Metode: Dramapedagogikk
Gratis

JUL OPPE I LIA Vi ønsker velkommen til en stemningsfull førjulsstund basert på Alf Prøysens fortelling om «Den vesle bygda som glømt at det var jul» og kjente og kjære sanger som «Du og jeg og dompapen». Vi hører om den vesle jenta som bodde på den lille gården og om hvordan det foregikk den

gangen hun måtte redde julefeiringa for alle som bodde der. Omviser i kostyme forteller og dramatiserer. Elevene deltar aktivt i handlingen. Elevene blir servert julekaker, gi oss beskjed om matallergi.

Trinn: Barnehage, 1. og 2. trinn
Tidspunkt: Mandag til fredag i uke 48, 49, 50 og 51
Varighet: 45 minutter
Klokkeslett: Hver hele time
Metode: Dramapedagogikk
Gratis

JUL I STUA I BY OG BYGD Før, for rundt hundre år siden, var det ikke vanlig at alle hadde juletre hjemme. Visste du det? Særlig var det forskjeller i juletradisjonene mellom folk i byen og folk på bygda, men også mellom rik og fattig. Vi inviterer gruppen med på en rundvandring i Friluftsmuseet for å høre mer om juletradisjoner i «gamle dager». Vi tenker oss tilbake til en travel julaften formiddag. Hva skjer denne formiddagen hos arbeiderfamilien i byens fattigkvartal, hos dem som bor «litt finere» i leiegården i sentrum og hos storfamiliene på bondegårdene?

Trinn: 5. trinn til videregående skole.
Tidspunkt: Mandag til fredag i uke 48, 49, 50 og 51
Varighet: 45 minutter
Klokkeslett: Hver hele time
Metode: Dialog
Gratis

ET JULESELSKAP ANNO 1769

I den staselige Chrystie-gården er rommene julepyntet. Herr Hans Chrystie og hustru Dorthea skal arrangere juleselskap til ære for sin nygifte 17 år gamle datter Karen og hennes jevnaldrende ektemann Simon. Gjester er Karen og Simons søsken og unge venner. Omgangsform og selskapsdans er i fokus. Hvordan er selskapsklærne i 1769? Hva er «korrekt oppførsel» imellom ungdom etter datidens normer for etikette og kurtise?

Familiens husholderske Maren Sofie Kjørholt og den eksentriske danselæreren Petrine Paradis Glad innstuderer gruppen i 1700-tallets etikette og kurtise.

Trinn: 8. trinn til videregående

Tidspunkt: Tirsdag, onsdag og torsdag i uke 49 og 50

Varighet: 45 minutter

Klokkeslett: Hver hele time

Metode: Rollespill. To elever, en gutt og en jente, gjøres til sentrale figurer i dramatiseringen. Plukkes ut på forhånd, i hemmelighet, av lærer: Gutt høyde 170–180, normal kroppsbygning. Jente høyde 160–170, normal kroppsbygning (størrelse 38–40).

Gratis

SJU SLAG JULEBAKST Husmora i Trøndelagstunet er overarbeidet. Det er så mye arbeid som skal gjøres før jul og hun tror ikke hun rekker å bake alle de sju slagene med julebakst som skal på bordet i jula. Tenk for en skam å ikke ha nok mat å servere gjestene sine i jula! Men med en hel skoleklasse på besøk burde hun klare å få arbeidet gjort. Elevene deles i sju stasjoner og får ansvaret med å bake hvert sitt slag. Hvorfor skulle det så mange kakeslag på bordet i jula, og hvor fikk man alle ingrediensene fra? Vi går i fjøset og ser på dyrene. Vi avslutter med en smaks-test der den beste julekaken kåres.

Vi baker sju slag julekaker. Elevene får med seg hjem de kakene de ikke spiser opp. Vi tilrettelegger for matallergier men trenger beskjed om dette på forhånd.

Trinn: 4.–10. trinn.

Tidspunkt: Tirsdag – fredag i uke 49 og 50

Varighet: To timer, kl. 09.00–11.00 eller 11.00–13.00

Metode: Elevaktivitet

Materialkostnad: kr 20,- pr elev i tillegg til entre kr 25,- pr elev

PRISER

25 kr per elev (entré og omvisning), hvis ikke annet er oppgitt.

3 lærere gratis per gruppe (maks 30 elever).

Flere omvisninger: 200 kr per gruppe utover den første omvisningen.

BESTILLING

Telefon: 40 02 35 67

undervisning@norskfolkemuseum.no

Bestill i god tid før besøket.

For øvrig informasjon,
se museets hjemmeside:

www.norskfolkemuseum.no

BETALING

Betaling kan foregå kontant/kort eller ved at vi sender faktura.

Ved faktura kreves det en rekvisisjon eller innkjøpsordre fra skolen.

Fakturagebyr på kr. 50,-.

OPPMØTE

Ved ankomst til museet skal lærer henvende seg i Besøkssenteret.

Omviser møter gruppen på Torget.

MATPAKKEROM

Karterudbygningen fra 1750 står åpen året rundt.

Her kan elevene spise medbrakt matpakke.

KAFÉ

Kaféen Arkadia ligger ved inngangen til museet.

Her selges smørbrød og kaker, is og brus.

MUSEUMSBUTIKKEN

Museumsbutikken selger norske husflid-
og håndverksprodukter, souvernirer, bøker
og postkort.

NORSK FOLKEMUSEUM

TRANSPORT

Buss 30 til Folkemuseet eller ferge til Dronningen.

Fergen seiler fra Rådhuskaia fra april og ut september.

Fra Dronningen tar det 10 min. å gå til museet.

